

Recension av "Kristenhetens slut som västerlandets samhällsbärare" av Chantal Delsol (2022)

Det är inte den kristna trons själatåg Chantal Delsol (CD) beskriver i sin bok "Kristenhetens slut som västerlandets samhällsbärare" utan kristenhetens. Det betyder att hon riktar in sig på det västerländska kristna samhällsbygget, alternativt kristendomen som civilisation eller ändå mera specificerat, den franska katolska kyrkan.

CD förutsätter att nedgången inleds med upplysningstidens tänkande som drabbar kyrkan under den franska revolutionen och fullbordas i nutid. Pådrivande är att auktoriteten i de kristna trosutsagorna om Gud, frälsning och förtappelse betvivlas och med dessa föreställningar också den därtill hörande etiken.

Dock inte så mycket om detta hos CD. Desto mer om kristenheten som civilisation vilken liksom andra civilisationer förutsätts ha sin uppgång, sin nedgång och sitt fall. Denna civilisation är till sitt väsen skör och när dess tid är ute ersätts den av nya samhällsformationer med andra tankeförutsättningar. Det belysande huvudexemplet är för CD kultur- och religionskampen på 300-talet när kristendomen infiltrerade och så småningom överväldigade hedniskt och romerskt tänkande och praxis. Nu upprepas detta mönster men med motsatt förtecken. Hedendomen återkommer om än i nya kläder.

Den i andra sammanhang gängse bilden av sekulariseringen som den nya tidens orsak och kännetecken tonas ner av CD. Alla sekler är för henne religiösa. Människorna behöver ideal, normer och myter.

Det är ett märkligt kristet samhällsbygge CD målar upp. Det är å ena sidan skört och dödligt, dessutom i långa stycken ofullkomligt. Det största misstaget är att kyrkan har en benägenhet att ta till tvångsmedel för att hävda sin dominans. Hennes tydligaste exempel är den katolska kyrkans stöd till de tre "fascism-korporatismerna under Mussolini, Salazar och Franco". Vad Pius IX:s Syllabus 1864 beträffar, där alla former av modernism döms ut, är CD mera kluven. Å ena sidan är hon själv motståndare till alla former av modernism, å den andra förstår hon att Syllabus var ett ödesdigert slag i luften. Till det kristna samhällets svaghet, d v s till den katolska kyrkans svaghet, hör slutligen även i CD:s teckning att av tro gärna efter en tid blev rit och deism, t o m ateism.

Å ena sidan var alltså det kristna samhällsbygget skört och dödligt, dessutom benäget till att ta till tvång för att tygla de upproriska. Å den andra sidan bar det kristna samhället fullkomligheten i sitt sköte. Dessutom visste hon hur denna fullkomlighet skulle handhas. Åtminstone är CD klar över hur detta skall ske idag. Trons väg är att avstå från makt, samhällsdominans och anspråk, för att istället tillämpa tron som enskilda kristna och som församling, detta utan ambitioner att övertyga andra om den egna trons sanning. Därtill är enligt CD rörelsen i motsatt riktning för stark. Alla försök att vända utvecklingen är dömda att misslyckas.

CD gör inga försök att sammanhängande beskriva den trons fullkomlighet som hon förutsätter. Hon nöjer sig med ett antal fristående påståenden om denna fullkomlighet. Jag har listat dessa hennes påståenden utan att sortera dem.

Kyrkan evig,
 katolicismen holistisk,
 kyrkan vilar på en sanning,
 kristendomen en odödlig art som all religion,
 kyrkans grund är "en enda Gud som kom till världen",
 transsubstantiationsläran,
 katoliker är universalister (tillsammans med muslimerna),
 kyrkan äger sanningen, hierarkin, auktoriteten och kraven,
 läran om arvsynden.

När CD kännetecknar epokskiftet är hon entydig och konkret. Det nya som ersätter gamla tiders ideal blir sådant som står i rakt motsatsställning till de hittills gällande kristna idealen. Det betyder att

skilsmässa tillåts liksom samkönade äktenskap,
 homosexualiteten görs legitim t o m rekommendabel,
 pedofili tillåts för att efter en kort övergångsfas fördömas,
 porranhängare blir lärare i dygd,
 spermadonationer tillåts,
 självmord bedöms som en potentiell välgärning,
 legala öppningar för assisterade självmord kommer till stånd.

Till detta kommer som det för CD allra tydligaste tecknet på den nya epoken är att abort tillåts, till och med under vissa omständigheter rekommenderas. Känsla för att fostret är ett begynnande liv saknas och låter sig ej uppväckas. Abortmotståndarna är därför givna förlorare.

Man lägger märke till att CD inte ser denna moraliska omvandling som är själva förutsättningen för epokskiftet som tecken på andligt förfall. Orsaken är att man inte trodde på det gamla (trohet, familjens stabilitet, fostrets status som person osv). Däremot sätter man sin tilltro till annat. Detta andra är mer än annat personlig frihet. Individen går före institutionen.

Hjärtat i CD:s framställning återfinner jag i avsnittet "Den ideologiska omvandlingen". Här tar CD sats med sitt eget bildningsarv och med sina egna ideologiska favoriter bakom ryggen. Resultatet blir mångtydigt mitt i sin skenbart bokstavliga entydighet.

I den kristna epokens utgångsläge finns i hennes föreställningsvärld monoteismens sköra sanning med *en* Gud, med transcendens, uppenbarelse, med en exklusiv och exkluderande sanning och med översinnliga lärosatser. I detta läge kan denna värld ses som en hållplats för något annat, varför naturen inte som i nutidens nygamla föreställningsvärld kan göras gudomlig därför att det gudomliga finns någon annanstans.

Från utgångsläget sköra sanning har utvecklingen gått mot något annat där den gamla moralen ersatts av något annat, nämligen av

panteism

upplysningens rationalism som ifrågasätter religiös tro, traditioner, fördomar

asiatisk religion

ekologisk filosofi

kosmoteism

polyteism

naturens gudomliggörande

Det betyder att man i CD:s verklighetsbeskrivning återgår till den ursprungliga polyteism som Mose bröt mot och som i Mose efterföljd födde tron på den absoluta sanningen.

Det nya är således för henne inte religionslöst, ateister kan bara några få bli, men det nya är frigjort sig från kristendomens exklusivt förstådda sanning. Man har frigjort sig från denna exklusiva sanning till något som tjänar individualismens syften.

Den gryende nihilismen kom inte att gå segrande fram. Det gjorde däremot något hon kallar "humanitärismen". Till dennas seger har man till allt annat också behövt ta upp och omforma kristna lärosatser men nu efter egna syften. DS talar om parasitism eller palimpsest där man tar upp kristna lärosatser och omvandlar dem efter egna syften.

Och den katolska tron har inför tidsandans tryck tvingats följa efter. Alltför ofta har detta skett på ett enligt CD ömkligt sätt. Från katolskt håll har man försökt få det till att det gamla rymmer det nya, att den kristna tron aldrig varit vad dess belackare påstår den vara.

Till den skaran hör, om än försiktigt antytt, den nuvarande påven Franciskus och de dekoloniala rörelserna med sin "moralens religion". Felet med denna är att omsorgen är befriad från "dyrkan och översinnlighet".

Men även de ståndaktiga på den kristna kanten får sin del av kritiken. Här exemplifierat av John Milbanks "Radical Orthodoxy" som enligt CD suddat ut skillnaden mellan mythos och logos. Det betyder förenklat uttryckt att denna rörelse inte är förankrad i verkligheten, något som alltså DS påstår sig vara.

Detta för över i att DS inför utvecklingens gång inte är så säker som hon av framställningens rappa förenklade sanningar tycks vara.

Via egna ord och via citat av andra anar man nämligen att DS inför utvecklingens anlopp inte självklart nöjer sig med den gamla sanningen.

Eller vad säger egentligen följande citat. "I verkligheten är varandet händelse och tillblivelse och inte objektiv definition. Sanningen är en dröm som vi jagar med en historien *är* där och vi inte kan bli av med den".

Hon citerar också Heidegger som enligt DS kan hända hade rätt när han sade att sanningen måste upphöra att vara utsaga eller lärosats "för att bli en gloria av ljus, ett skälvande hopp, något ogripbart". Dessutom anför hon Ricour där sanningen finns i samma kategori som ett löfte, eller där sanning motsvarar "metafysisk-religiös förväntan, dess ställning eskatologisk, inte historisk". Det sanna gömmer sig enligt henne, vilket formar sökandet till en ödmjuk

andlig strävan. Kristendomen sägs vidare uttrycka verkligheten, men på denna jord kan man bara tolka den.

Slutligen tror DS, som det sista exemplet på denna DS:s sökande hållning, med Paul-Louis Landsberg, att naturrätten tydligare kan upptäckas i det konkret universella än i en lärosats (Thomas av Aquino).

Men nu är denna sökande hållning inte grundtonen i DS:s framställning. Jag rundar av med att citera henne när hon dundrar mot den intellektuella eliten som får skulden för den enligt henne ödesdigra utvecklingen. Jag citerar

”Kyrkan överger nu sin roll som väktare av moralens normer - de återgår framdeles till staten...den intellektuella eliten.

TV kanalernas programledare vaktposter gällande den gemensamma moralen... Vår elit, styrande och influerare, uttalar moralen, skapar motsvarande lagar och fryser ut dåliga medborgare.”

Själv finner jag det uppenbart att detta citat blottar ett felslut av gigantiskt slag. Som om tidsandan skulle kunna styras av några få, när sanningen är den att en rad faktorer måste samverka för att av en tro skall bli en annan.

Avslutningsvis vittnar grundtonen i ”Kristenhetens slut som västerlandets samhällsbärare” att DS tror sig ha upptäckt ett mönster som upprepar sig. Liksom den kristna tron med sin exklusiva tro en gång besegrade hedendomens inkluderande åskådning, har nu åter hedendomen övertagit makten, nu med individualismen som styrande hållning.

Recensentens slutord

Att DS framställning blottar mer än ett intellektuellt känsloutbrott är uppenbart. Men boken är trots allt oklar i sina intentioner sina lärda ambitioner och sin tänkvärda grundidé till trots.

Grundfelet ligger mindre i bristande analys eller osäkra historiska hänvisningar än i behandlingen av den kristna tron. Dess sanning förutsätts, provas inte. Den tillåts inte i författarens analys interagera med den verklighet den tillkommit i.

Björn Svärd